

APTAUJAS UN EX-POST IZVĒRTĒJUMA REZULTĀTI PAR SOCIĀLĀ DARBA JOMAS SPECIĀLISTIEM SOCIĀLAJOS DIENESTOS

ILZE SKRODELE-DUBROVSKA

Labklājības ministrijas Sociālā darba un sociālās palīdzības
politikas departamenta direktore

12.04.2023.

PAR APTAUJU

- ▶ Aptaujas mērķis apzināt sociālā darba jomā strādājošo speciālistu skaitu, vakances, darba algas apmēru.
- ▶ Apkopoti dati uz 2023. gada 1. februāri.
- ▶ Dati salīdzināti ar iepriekš veikto aptauju 2022. gada septembrī.
- ▶ Informācija apkopota par speciālistiem, kuri strādā pašvaldības sociālajā dienestā (izņemot pakļautībā/pārraudzībā esošajās sociālo pakalpojumu sniedzēju iestādēs).
- ▶ Aptaujā datus iesnieguši visu pašvaldību sociālie dienesti.
- ▶ Norādīta atlīdzība (alga) Bruto (uz papīra/darba līgumā noteiktais pirms nodokļu nomaksas) darbiniekam norādītajā amatā (pilna likme).

AMATI PAR KURIEM APKOPOTI DATI

- ▶ Sociālais rehabilitētājs
- ▶ Sociālais aprūpētājs
- ▶ Sociālās palīdzības organizators
- ▶ Citi amati, kas veic sociālās palīdzības organizatora pienākumus
- ▶ Ģimenes asistents/Sociālais mentors
- ▶ Jaunākais sociālais darbinieks vai vispārīgās prakses sociālais darbinieks
- ▶ Sociālais darbinieks (mikro/mezo/makro līmenis)
- ▶ Vecākais sociālais darbinieks (mikro/mezo/makro līmenis)
- ▶ Struktūrvienības vadītājs
- ▶ Iestādes vadītāja vietnieks
- ▶ Sociālā dienesta vadītājs

SOCIĀLĀ DARBA SPECIĀLISTU SKAITS SOCIĀLAJOS DIENESTOS

	Sociālie darbinieki	Sociālie aprūpētāji	Sociālie rehabilitētāji	Sociālās palīdzības organizatori	Sociālā darba speciālisti kopā
Speciālistu skaits uz 01.09.2022.	1 249	71	59	215	1 594
Vakances uz 01.09.2022.	111	5	17	23	156
Speciālistu skaits uz 01.02.2023.	1267	63	64	214	1608
Vakances uz 01.02.2023.	115	6	12	15	148

SOCIĀLĀ REHABILITĒTĀJA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	756	918	+21%
Latgales	696	766	+10%
Rīgas	950	1016	+7%
Vidzemes	785	827	+5%
Zemgales	809	826	+2%
Valstī kopumā	774	863	+12%

- 2023. gadā 6. mēnešalgu grupas minimums ir EUR 758, viduspunkts ir EUR 1081, maksimums - EUR 1406.
- Sociālo rehabilitētāju zemākais noteiktais atalgojums nesasniedza mēnešalgu grupas minimumu **21% sociālo dienestu** (kuros ir šāds amats).

SOCIĀLĀ APRŪPĒTĀJA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	715	870	+22%
Latgales	650	752	+16%
Rīgas	950	983	+4%
Vidzemes	741	805	+9%
Zemgales	698	794	+12%
Valstī kopumā	749	852	+14%

- 2023. gadā 6. mēnešalgu grupas minimums ir EUR 758, viduspunkts ir EUR 1081, maksimums - EUR 1406.
- Sociālo aprūpētāju zemākais noteiktais atalgojums nesasniedza mēnešalgu grupas minimumu **20% sociālo dienestu** (kuros ir šāds amats).

SOCIĀLĀS PALĪDZĪBAS ORGANIZATORA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	909	1029	+13%
Latgales	793	853	+8%
Rīgas	1079	1167	+8%
Vidzemes	867	946	+9%
Zemgales	840	913	+9%
Valstī kopumā	906	979	+8%

- 2023. gadā 6. mēnešalgu grupas minimums ir EUR 758, viduspunkts ir EUR 1081, maksimums - EUR 1406.
- Sociālās palīdzības organizatoru zemākais noteiktais atalgojums nesasniedza mēnešalgu grupas minimumu **7% sociālo dienestu** (kuros ir šāds amats).

CITI AMATI SOCIĀLAJĀ PALĪDZĪBĀ

- ▶ Kopumā dažādos amatos, kas veic sociālās palīdzības organizatora pienākumus, 13 pašvaldībās nodarbināti 36 darbinieki. Šeit netika uzskaitīti sociālie darbinieki, kuri pamatā veic sociālā darbinieka pienākumus un daļēji sociālās palīdzības organizatora pienākumus un klasificējas pie sociālajiem darbiniekiem ar līdzvērtīgu mēnešalgu.
- ▶ Amatu nosaukumi: Datu ievades operators - 3 pašvaldībās, Datu ievades specialists - 1 pašvaldībā, Speciālists sociālās palīdzības jomā, Speciālists sociālajā darbā un Speciālists sociālo pakalpojumu jomā - 1 pašvaldībā, Klientu apkalpošanas speciālists - 7 pašvaldībās, Sociālais darbinieks darbam ar pabalstiem - 1 pašvaldībā.
- ▶ Zemākā alga: EUR 800
- ▶ Augstākā alga: EUR 1293
- ▶ Vidējā alga valstī: EUR 955

ĢIMENES ASISTENTA/SOCIĀLĀ MENTORA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	804	924	+15%
Latgales	700	828	+18%
Rīgas	690	930	+35%
Vidzemes	712	845	+19%
Zemgales	726	853	+17%
Valstī kopumā	724	858	+19%

- 2023. gadā 6. mēnešalgu grupas minimums ir EUR 758, viduspunkts ir EUR 1081, maksimums - EUR 1406. Ģimenes asistenu/sociālo mentoru zemākais noteiktais atalgojums nerasniedza mēnešalgu grupas minimumu **25% sociālo dienestu** (kuros ir šāds amats).
- Kopumā 25 pašvaldībās ir 49 Ģimenes asistenti/Sociālie mentori, kā arī ir 9 vakances.

DAŽĀDU LĪMEŅU SOCIĀLO DARBINIEKU VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	1025	1238	+21%
Latgales	914	1011	+11%
Rīgas	1252	1345	+7%
Vidzemes	1003	1134	+13%
Zemgales	1040	1154	+11%
Valstī kopumā	1051	1182	+12%

- Ņemot vērā jaunākos sociālos darbiniekus, sociālos darbiniekus, vecākos sociālos darbiniekus, valstī kopumā ir **1267** sociālie darbinieki.
- Vakanču skaits: **115**
- Zemākā alga: EUR 880
- Augstākā alga: EUR 1796.6

Sociālā darbinieka amats	Nodarbināto skaits	Vakances	Mēnešalgu grupa/algas sliekšņi 2023. gadā	Sociālie dienesti (%), kuros zemākā alga nesasniedz minimumu
Jaunākais/vispārīgās prakses sociālais darbinieks	77	8	8. mēnešalgu grupa. Minimums = EUR 967, Viduspunkts = EUR 1388, Maksimums = EUR 1796.	0% (sasniegta minimumu visos)
Sociālais darbinieks (mikro/mezo/makro līmenis)	886	82	9. mēnešalgu grupa. Minimums = EUR 1157, Viduspunkts = EUR 1653, Maksimums = EUR 2067.	61%
Vecākais sociālais darbinieks (mikro/mezo/Makro līmenis)	304	25	10. mēnešalgu grupa. Minimums = EUR 1399, Viduspunkts = EUR 1999, Maksimums = EUR 2499.	85%

STRUKTŪRVIENĪBAS VADĪTĀJA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	1369	1589	+16%
Latgales	1113	1173	+5%
Rīgas	1539	1703	+11%
Vidzemes	1210	1345	+11%
Zemgales	1269	1370	+8%
Valstī kopumā	1305	1449	+11%

- Valstī kopumā ir 164 sociālā dienesta struktūrvienību vadītāji
- Vakanču skaits: 20
- Zemākā alga: EUR 900
- Augstākā alga: EUR 2451

IESTĀDES VADĪTĀJA VIETNIEKA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	1543	1963	+27%
Latgales	1181	1323	+12%
Rīgas	1743	1946	+12%
Vidzemes	1451	1592	+10%
Zemgales	1501	1707	+14%
Valstī kopumā	1474	1693	+15%

- Valstī kopumā ir 37 sociālā dienesta vadītāja vietnieki
- Vakanču skaits: 5
- 13 sociālajos dienestos (7 vidējā lieluma un 5 mazajās iestādēs) nav šāda amata
- Zemākā alga: EUR 1142
- Augstākā alga: EUR 2275

SOCIĀLĀ DIENESTA VADĪTĀJA VIDĒJĀ ALGA

Reģions	Uz 01.09.2022., EUR	Uz 01.02.2023., EUR	% pieaugums 2023. gadā pret 2022. gadu
Kurzemes	2031	2549	+26%
Latgales	1473	1609	+9%
Rīgas	2161	2354	+9%
Vidzemes	1663	1928	+16%
Zemgales	1845	2158	+17%
Valstī kopumā	1821	2098	+15%

- Zemākā alga: EUR 1212
- Augstākā alga: EUR 3150

LM ESF projekta «Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās»: ex-post pētījums (BISS, 2023.g.marts)

- ▶ **Mērķis:** nodrošināt pierādījumos balstītu kvantitatīvu un kvalitatīvu informāciju par pašvaldību sociālo dienestu darbību, noslēdzot projekta “Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās” īstenošanu.
- ▶ Pētījuma priekšmets ir pašvaldību sociālo dienestu darbības efektivitātes izmaiņas Projekta ietvaros īstenoto aktivitāšu, tai skaitā profesionālās pilnveides pasākumu, rezultātā, kā arī ārēju strukturālu faktoru (Administratīvi teritoriālā reforma, Covid-19 pandēmija, 2022.gada karš Ukrainā) ietekmē, salīdzinot ar 2017.gadā īstenotā ex-ante pētījuma rezultātiem.

Iedzīvotāju un klientu aptauja

- ▶ Pašvaldību sociālajiem dienestiem **uzticas** gandrīz divas trešdaļas jeb 62% Latvijas iedzīvotāju. Sociālo dienestu klientu vidū šis rādītājs ir 78%.
- ▶ Visaugstāk vērtē un ir informēti par: (1) atbalsts ģimenēm ar bērniem, kurās ir nelabvēlīgi apstākļi (57%); (2) pabalstu piešķiršana iedzīvotājiem (56%); (3) zupas virtuves, pārtikas paku izdales un brīvpusdienu nodrošināšana (55%); (4) atbalsts aizbildņiem un audžuģimenēm (54%); un (5) vecu cilvēku un personu ar invaliditāti aprūpe mājās (52% sniedz pozitīvu vērtējumu).
- ▶ Piecu gadu laikā kopumā gan iedzīvotāju, gan sociālo dienestu klientu informētība par sociālo dienesta sniegtā atbalsta veidiem ir uzlabojusies (par to liecina tas, ka samazinājies atbilžu “grūti pateikt” skaits), un pieaudzis pozitīvo vērtējumu skaits.
- ▶ Sociālo dienestu klientu aptaujas summārais **apmierinātības rādītājs** (atbildes “pilnīgi apmierināts” un “drīzāk apmierināts”) par sociālo dienestu sniegto palīdzību ir augsts un sasniedz 81%, kas ir augstāks rādītājs nekā 2017. gadā (**78%**).
- ▶ „Profesionāla sociālā darba attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” noteiktā politikas rezultatīvā rādītāja „iedzīvotāju, kuriem identificēta sociālā problēma, apmierinātība ar sociālā dienesta sniegto atbalstu” plānotā vērtība ir 75%.

Metodoloģija:

- ▶ padziļinātās intervijas ar sociālā darba speciālistiem, t.sk., personām, kurām ir sociālā darba izglītība, bet nestrādā profesijā (20);
- ▶ sociālā darba speciālistu kvantitatīva aptauja (705);
- ▶ padziļinātās intervijas ar sociālo dienestu vadītājiem (15);
- ▶ sociālo dienestu vadītāju kvantitatīva aptauja (41).

Galvenie secinājumi: risināmās problēmas

- ▶ Ex-post pētījums gan sociālo dienestu vadītāju vidū, gan sociālā darba speciālistu vidū parāda, ka lielākajā daļā Latvijas pašvaldību aktuālākās sociālās problēmas ir: nepietiekami iedzīvotāju iztikas līdzekļi, problēmas ar bērnu uzvedību un alkohola, narkotiku, azartspēļu, datorspēļu un citas atkarības, seko vardarbība ģimenē.
- ▶ Būtiski ir samazinājies sociālo dienestu vadītāju un sociālā darba speciālistu īpatsvars, kas par ļoti aktuālu sociālo problēmu uzskata bezdarbu un darbavietu trūkumu.

Pašvaldību sociālo dienestu darbs

- ▶ Gan sociālo dienestu vadītāji, gan sociālā darba speciālisti uzskata, ka kopumā sociālā dienesta darbs atbilst pašvaldības iedzīvotāju vajadzībām.
- ▶ Augsts novērtējums ir arī attiecībā uz rādītāju “sociālais dienests ievieš jaunas darba metodes”.
- ▶ Salīdzinot ar 2017. gada pētījumu, nedaudz palielinājusies arī to īpatsvars, kas uzskata, ka sociālā dienesta darbiniekiem ir laba slava starp pašvaldības iedzīvotājiem.
- ▶ Sociālo dienestu vadītāji visaugstāk ir novērtējuši sociālās palīdzības sniegšanu, bet salīdzinoši kritiskāku vērtējumu sniedz par pakalpojumiem personām ar garīga rakstura traucējumiem, pansionātu un sociālo dzīvokļu nodrošinājumu, patversmju un nakts patversmju darba nodrošinājumu. Pakalpojumu personām ar garīga rakstura traucējumiem izpildes vērtējums, salīdzinot ar 2017. gadu, ir būtiski uzlabojies.
- ▶ 90% sociālo dienestu ir noteikta darbinieku specializācija darbam ar noteiktām klientu grupām (10% pieaugums salīdzinot ar 2017.g.).
- ▶ Joprojām 85% sociālo dienestu vadītāju un 63% sociālo darba speciālistu uzskata, ka viņiem nākas pildīt pienākumus, kas nebūtu jāveic sociālā darba ietvaros.
- ▶ Līdzīgi kā 2017. gadā vidēji 1/3 dienestu nav noteikti nekādi darba slodzes kritēriji. Darbā ar pirmreizējiem klientiem visbiežāk kā slodzes noteikšanas kritērijs tiek lietots lietu skaits vai saņemto iesniegumu skaits. Darbā ar gadījumu un gadījuma vadīšanā visbiežāk minētais kritērijs ir lietu skaits. Organizējot sociālo palīdzību, visbiežākais slodzes noteikšanas kritērijs ir iesniegumu skaits, kam seko lietu skaits un apkalpoto cilvēku skaits.

Klientu grupas

- ▶ Galvenās sociālo dienestu klientu grupas ir ģimenes ar bērniem, kurās ir nelabvēlīgi apstākļi, un trūcīgas un/vai maznodrošinātas personas.
- ▶ Lielākā daļa pašvaldību sociālo dienestu nodrošina atbalstu arī vardarbībā cietušām personām, bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kā arī vecākiem, kuriem ir audzināšanas un aprūpes prasmju trūkumus.
- ▶ Tāpat atbalsts tiek sniegts personām ar garīga rakstura traucējumiem, pensijas vecuma cilvēkiem, varmākām, audžuģimenēm un aizbildņiem.
- ▶ Salīdzinot ar 2017. gadu, būtiski ir palielinājies atbalsts bēgļiem un patvēruma meklētājiem (pieaugums par 68%), bezpajumtniekiem (pieaugums par 30%), romiem (pieaugums par 22%) un cilvēktirdzniecības upuriem (pieaugums par 21%).
- ▶ Savukārt samazinājums atbalsta sniegšanā novērojams attiecībā uz pirmspensijas vecuma cilvēkiem (samazinājums par 13%).

Resursi

- ▶ Viskritiskāk tiek vērtēti personāla resursi, kurus par pietiekamiem uzskata vien 26% sociālo dienestu vadītāju.
- ▶ Salīdzinot ar 2017. gadu, uzlabojumi ir vērojami vien infrastruktūras (ēkas un telpas) resursu vērtējumā, kur mazliet ir pieaudzis to vadītāju īpatsvars, kas sniedz pozitīvu vērtējumu.
- ▶ Savukārt finanšu, personāla un laika resursus sociālo dienestu vadītāji ievērojami biežāk vērtē kā drīzāk nepietiekamus.

Sadarbība

- ▶ Kopumā pētījums ļauj secināt, ka sociālo dienestu vadītāji tiek iesaistīti sociālā dienesta mērķu un darba plānošanā pašvaldības līmenī un, salīdzinot ar 2017. gadu, šajā ziņā ir vērojami arī nelieli uzlabojumi.
- ▶ Vienlaikus sociālo dienestu vadītājiem sadarbībā ar pašvaldības vadību joprojām pietrūkst regulāras informācijas apmaiņas par darba rezultāta vērtējumu un atzinības par labi veiktu darbu; **joprojām saglabājas samērā zema pašvaldības vadības atsaucība uz dienesta vadītāja idejām un ieteikumiem.**
- ▶ Diemžēl līdzīgas tendences raksturo arī sociālā dienesta vadības attiecības ar darbiniekiem, jo darba aspekts, ko sociālā darba speciālisti novērtē viskritiskāk, ir atzinības saņemšana par labu darbu.
- ▶ Jāsecina, ka joprojām ir nepieciešams uzlabot informācijas apmaiņu un atgriezenisko saiti gan starp pašvaldības vadību un sociālā dienesta vadību, gan arī starp sociālā dienesta vadību un speciālistiem.
- ▶ Salīdzinot ar 2017. gadu, pieaugusi ir sadarbība ar VBTAI, nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas pašvaldībā, kā arī nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas citās pašvaldībās.
- ▶ Vislielāko neapmierinātību speciālisti pauž par Valsts policijas (25%), ģimenes ārstu (21%) un ārstu speciālistu (18%) sniegto palīdzību.

Profesionālā pilnveide

- ▶ Attiecībā uz profesionālo pilnveidi gan dienestu vadītāji, gan sociālā darba speciālisti augstu vērtē ESF projekta “Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās” sniegto atbalstu apmācībām, supervīzijām, jaunu metodiku izstrādi un atbalstu ģimenes asistenta pakalpojuma attīstībā.
- ▶ Domājot par turpmākajām tālākizglītības vajadzībām, sociālā darba speciālisti aptaujā norāda, ka visbiežāk viņi nejūtas pārlicināti vai pietiekami profesionāli sagatavoti darbam ar varmākām, cilvēktirdzniecības upuriem, bijušajiem ieslodzītajiem un viņu ģimenes locekļiem, kā arī bēgļiem un patvēruma meklētājiem.
- ▶ Savukārt biežāk minētās klientu grupas, ar kurām sociālā dienesta speciālisti vēlētos uzlabot savas prasmes, ir cilvēktirdzniecības upuri, jaunieši, personas ar atkarībām, bēgļi un patvēruma meklētāji.

Darba novērtējums

- ▶ Salīdzinot ar 2017. gadu, ir pieaudzis to sociālo dienestu skaits, kuros tiek veikta darba izpildes novērtēšana: ja 2017. gadā 72% sociālo dienestu vadītāju atzīmēja, ka viņu vadītajos sociālajos dienestos tiek veikta darba izpildes novērtēšana, tad 2022. gadā šis rādītājs ir 83%.
- ▶ Būtiski, ka ir pieaudzis arī to gadījumu skaits, kad darba izpildes novērtēšanas rezultāti tiek izmantoti sociālā darba speciālistu atalgojuma aprēķināšanai (no 35% līdz 63%).
- ▶ Vienlaikus joprojām saglabājas situācija, kad galvenā pieeja atalgojuma noteikšanai pašvaldību sociālajos dienestos ir ieņemamais amats (83%). Vēl sociālā darba speciālistu atalgojuma aprēķināšanā tiek ņemti vērā šādi kritēriji: speciālista izglītības līmenis (59%), darba slodze (44%), kā arī specializācija darbā ar noteiktām mērķa grupām (44%).
- ▶ Salīdzinot ar 2017. gadu, ir pieaudzis to sociālo dienestu skaits, kuros atalgojuma aprēķināšanā tiek ņemta vērā specializācija darbā ar noteiktām mērķa grupām.
- ▶ Darba algas mainīgās daļas ieviešanu, kura būtu atkarīga no darba novērtējuma rezultātiem, atbalsta divas trešdaļas jeb 66% sociālo dienestu vadītāju (2017. gadā - 58% sociālo dienestu vadītāju).